

жаль, попри світові тенденції, інвестиції в освіту для українців перестали бути перспективними. Незалежна Україна так і не має власної концепції середньої та вищої освіти: залишивши радянські стандарти, європейські перейняли лише поверхнево, без належного переосмислення європейської практики.

Список використаних джерел

1. Україна – 2015. Національна стратегія розвитку / Громадсько-політичне об'єднання Український форум. К., 2008.
2. Гринькова В. М., Самійленко В. В. Ринок праці: теоретико-методологічні засади та напрямки розвитку: монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007.

Світлана ВАСИЛЬЧАК,

д-р. екон. наук, професор кафедри економіки
та цифрового бізнесу ННІІ

Державного університету економіки і технологій
м. Кривий Ріг

Нонна КОВАЛЬ,

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки,

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ННІБіФ
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

Вікторія САЛЬНІКОВА,

здобувач ОС «Бакалавр», спеціальності «Економіка»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТУ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Біржова торгівля є універсальним механізмом ринкової організації, масштабом використання якого можна вимірювати стан розвитку економіки

країни. Основні правові норми і принципи, на яких ґрунтується біржова торгівля, не зазнали суттєвих змін протягом усього періоду новітньої історії людства. Змінювалися і продовжують змінюватися лише форми її провадження, пов'язані з глобальною економічною інтеграцією, фінансовим інжинірингом, неперервним прогресом інформаційних технологій та засобів ділової комунікації.

В Україні протягом останніх років утримується ситуація, яка характеризується повним домінуванням позабіржового ринку, недостатньою кількістю інвестиційно привабливих цінних паперів, що знаходяться в обігу, та як наслідок – низькою ліквідністю біржових ринків. На загальному фоні зростання торгового обороту всього ринку цінних паперів України з 1999 року більш ніж у 12 разів спостерігалася чітка тенденція щодо значного скорочення обсягів біржового ринку та його невисокої частки в загальному торговому обороті ринків цінних паперів. В середньому частка обсягу угод на біржах і ТПС не вище 3 % від загального обсягу угод на ринках цінних паперів.

Таким чином, виникла реальна загроза остаточної втрати природної для світової практики ключової ролі біржової торгівлі на ринках цінних паперів. Це додатково підтверджує аналіз рівня показника відношення обсягів торговельного обороту ринків цінних паперів та окремих їх сегментів до величини ВВП країни.

За період з 1999 по 2005 рік цей показник для цих українських ринків цінних паперів виріс більше ніж у 3 рази, а для його біржового сегменту він склав досить незначну величину, яка не перетинає сьогодні навіть вкрай низького показника 1999 року.

Не зважаючи на те, що чотири фондових біржі з зареєстрованих діють у Києві, біржі не в змозі конкурувати з позабіржовою торговельно-інформаційною системою ПФТС, обсяги обігу на якій у 2005 року склали майже 86 % всього обсягу організованого ринку цінних паперів. Подрібнення вузького біржового сегменту організованого ринку лише ще більше поглиблює ситуацію і не сприяє залученню на фондові біржі емітентів, інвесторів та

учасників ринку. Крім цього, воно не сприяє залученню інвестицій, необхідних для розвитку самих бірж.

Домінування позабіржового ринку цінних паперів над організованим породжує такі явища, як непрозорість та недостатня інформаційна відкритість. В реальних умовах функціонування ринків цінних паперів України, коли більшість угод укладається позабіржовому режимі, існуючі індекси активності, в тому числі, індекс ПФТС, не можуть адекватно характеризувати стан ринку. Суттєвим недоліком індексу ПФТС є також його вузька база, яка включає порівняно незначну кількість емітентів. На основі розрахунку ринкової капіталізації їх акцій і будується зазначений індекс.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку ввела у обіг так званий інтегральний індекс українського фондового ринку, який розраховується за даними звітності торговців цінними паперами. Однак, внаслідок того, що інтегральний індекс та подібні до нього індекси розраховуються в основному за даними щоквартальної або річної звітності торговців, вони не придатні для оперативного інформування учасників ринків цінних паперів.

Нерозвиненість біржової торгівлі впливає на капіталізацію і ліквідність ринків цінних паперів у цілому, позбавляючи підприємства можливостей для залучення фінансових ресурсів через механізми ринку капіталів, змушуючи звертатися лише до системи банківського кредитування, а слабка концентрація торгівлі цінними паперами та іншими фінансовими інструментами на регульованих ринках ставить під сумнів наявність в країні систем ціноутворення, здатних визначити справедливу вартість фінансового ресурсу.

Відсутність консолідації бірж і низька ринкова активність учасників біржової торгівлі призвели також до стагнації ринків строкових контрактів на товарні та фінансові базові активи. Ці ринки перебувають у зародковому стані саме через мізерну концентрацію «основного» біржового товару, який і має бути базовим активом для похідних (деривативів). Не сприяє розвитку системи

біржової торгівлі і відокремленість первинного розміщення державних цінних паперів від їх біржового обігу.

Цілісності біржової торгівлі заважає також слабка взаємодія бірж з системами виконання та гарантування біржових угод. Технологічна відокремленість біржової торгівлі від Національної депозитарної системи створює труднощі як для інвесторів та учасників ринків, так і для держави в цілому. Цілісності системи перешкоджає також існування особливостей у веденні обліку окремих видів цінних паперів. Паралельне існування окремих систем депозитарного обліку державних та корпоративних цінних паперів призводить до збільшення організаційних, технологічних та фінансових витрат учасників ринків та власників цінних паперів, системних та операційних ризиків.

Відсутність консолідованої системи розкриття біржової інформації знижує прозорість ринку і його привабливість для потенційних іноземних та вітчизняних інвесторів, оскільки не забезпечується прямий доступ до своєчасних і достовірних даних щодо об'єктів інвестування та поточної ситуації на ринку, знижується вірогідність національних індексів ринкової активності і нівелюється можливість визначення відповідних кредитних рейтингів.

Сучасний стан біржової торгівлі свідчить, що вона потребує структурної перебудови, суттєвої технологічної модернізації, адаптації до правових норм європейського законодавства та впровадження кращої практики функціонування аналогічних систем на світових ринках.

Тенденції розвитку світових фінансових та організованих товарних ринків свідчать, що біржі як інституції, що управляють регульованими секторами цих ринків, зміцнили свої позиції. Це сталося завдяки процесу консолідації бірж (який підвищує конкурентоздатність новоутворених конгломератів) і універсалізації їх діяльності. Сьогодні біржі від вузької спеціалізації перейшли до багатопрофільної, об'єднуючи учасників, які прагнуть до присутності на

різних ринках водночас. Головною ознакою привабливості регульованих ринків під одним «дахом» є їх ліквідність й мінімальні фінансові ризики.

Сучасну біржову торгівлю в Україні процеси консолідації та універсалізації не зачепили, що спричиняє низьку ліквідність біржових ринків і відсутність необхідних для їх розвитку ресурсів. Конкурентну боротьбу виграють ті, хто має менш жорсткі правила і «гнучкіший» етичний кодекс. Це треба змінювати на рівні державної політики, формуючи національну біржову систему.

Під національною системою біржової торгівлі треба розуміти сформовану через процес горизонтальної або вертикальної консолідації бірж біржову індустрію. Ця індустрія має встановити зв'язок між реальним сектором економіки і фінансовим, стимулювати науково-технічний прогрес і забезпечити вигідне і надійне розміщення накопичень громадян.

Центральним ядром біржової індустрії мають стати універсальні національні біржі. Передбачається формування ринку строкових угод за базовими активами. Універсальність діяльності є основною ознакою претендента на статус національної біржі. Держава не може бути засновником, акціонером та/або прямим учасником біржової торгівлі на такій біржі, але опосередковано (через брокерів, визначених на конкурсній основі) брати участь в торгах, в тому числі розміщати державні цінні папери на фондових або здійснювати товарні інтервенції на універсальних товарних біржах.

Список використаних джерел

1. <https://www.prostir.ua/?news=ekonomika-vijny-ta-povojennyj-ekonomichnyj-rozvytok-ukrajiny-problemy-priorityty-zavdannya>
2. Караченцева І. О. Державна політика України в сфері зайнятості населення [Електронний ресурс]. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/1/03.pdf>
3. Машика Ю. В. Проблеми ефективної зайнятості населення України / Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.2. С. 400-405.

4. Сайт державної служби статистики [Електронний ресурс]. URL: www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/so_ek_r_u/soekru_u/soekru_12_17.zip
5. https://ufin.com.ua/analit_mat/rzp/052.htm

Тетяна ВОРОНІНА,
студентка 1 курсу ОС «Магістр»
спеціальності 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: **Олена ПІСХОДОВСЬКА,**
к.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
ЗВО «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі формування економіки, в Україні спостерігається стрімке відновлення актуальності завдань стратегії регіонального розвитку. Саме політичні, суспільні, макроекономічні, геополітичні процеси, що впливають на розвиток національної економіки на сучасному етапі, створюють специфічне середовище для регіонального розвитку, яке водночас містить як суттєві ризики, так і нові перспективи. Модифікація об'єкта регіональної політики обумовлена адаптаційними реакціями на кризові виклики комплексного походження, які безпосередньо вплинули на структурні зміни в економіках регіонів:

- зміни в географії експорту внаслідок витіснення українських виробників з деяких ринків;
- укладення Угоди про асоціацію України та ЄС сформувало нові можливості для поживлення європейського вектору зовнішньої торгівлі, що посилює євроорієнтованість торгівлі західних регіонів і започаткувало реструктуризацію експортного потенціалу інших регіонів країни;